

LEONYID MARTINOV

A fordítás problémája

(Előszó helyett)

Idéztem öket, s egy előmbe lép. Szemöldök nélkül, rongyokban, sötéten. A skolasztikát tagadta merészen, miért gáncs érte őt s megannyi szegény s mondják: kötélen érte őt a vég.

Ez volt Villon.

Majd részeg örömeiben a másik jött: ketten fogták kezét. Imádkozott: fogadj be tiszta ég! kitaposott úton haladt az életem, ám sorsom kocsmázók közé vetett, miért Max Nordau szidott, megvetett s ki tudja, hányan mondták: Naplopó!

Ez volt Verlaine.

És útítársa, óh az angyalarcú, ifjú és mosolygó, a mindenütt csodákat álmódó, maga köré fényt hintő alkotó, kinek kezén a nyál, a könny, a hó virág lett, gyémánt, messzefényű bolygó s ezüstgolyó.

Ez volt Arthur Rimbaud.

De másokkal is népes lett az út, oly sűrűn, hogy átfogni nincs tekintet. Ki pokolból, ki mennyországból intett. — Mit akarnak — kérdeztem volna mindet, s — Fordíts le minket! — hangzott válaszuk.

— Amelyben élek, huszadik a század — mondtam és —, mint tudják az urak. Bennem a modern ember lelke árad, Önökre nincs időm, de még ha csak Önök! De lám, a latin—görög árnyak, sőt etruszkok és asztékok is várnak arra, hogy bennem megszólaljanak. S megéri-e a buzgó indulat, hogy tőled, Villor, feledve a kint, lefordítsam, híven, szabály szerint, mondjuk a Vastag Margot balladáját? Már hallom is a szerkesztőt: Megint! minő illetlenség, az iskoláját, ejnye, ejnye, ugyan fészülje már át! . . . De nem hagyom szatirád ostorát, hogy iördelők tompa ollói vágják, s nem engedem, hogy vakolóecsettel mázolja át festői gótikád!

Világirodalmi folyóirat közölt rólad egy cikket a minap, Rimbaud — nem titok —, megtisztelve ezzel Téged, Arthur és fordítóidat. De égi képed, nem tudom, mivégre keresték földi ösvények között, szükségtelen és durva részletekkel, míg részeg hajód tépte a ködöt, teleszkóp nélkül néztél csak az égre, s így történt az, hogy mint komisz kölyök, a kocsmából az udvarra kilépve azt hitted, hogy az eget öntözöd.

És Verlaine-ről tán már nem is beszélék: zsoltárait miként kell érteni, hogyan vezessük szegényt végre ki az ellentmondásból, mely elfedi, a börtönből? Hogy nyer e bűnös lélek bocsánatot? hogy örjögött, hogy égett, hogy izzó arca hónál is fehérebb . . . Viseljék érte hát más nemzedékek a felelősséget, jaj, csak ne mi!

Nem uraim, mégsem! Az Önök álnok sorait nem fordítja le kezem! Az éncéloom az ég, a végtelen, túlnézek századokon, éveken s különben is, hogyan fordítanám? Hogy? Próbálják újra, próbálják ki mások, fordítsanak egy blökk-re könnyeden!

S ha megvetően szólnék: akadályok? s nem simítnék szögletes sarkokat? Hiába! Nincsen isten, hogy ne váljak céltáblául a kritika nyilának s még jó, ha csak egy hangos kakas átkoz s nem egy ördögien bölcs tollazat! bebizonyítván: milyen messze vagy, miről álmodsz a pontosság csúcsához, semmi köze a kibernetikához, mit fordítottál, ember műve csak. Mert nyersszövegbe dallamot helyeztem, mert másokéba loptam vétkemet, mire átgondolt munkám befejeztem, modernizáltam is a verseket. S ez így van jól, testvérek a világban, bár hangotok hallom figyelmesen, hajlongva járni, mint dámák a táncot, a dance macabre-ot, vagy a contre dance-ot, híven mutatva minden kis nüanszot, középkort éppúgy, mint a reneszánszot, nem érzek ehhez semmi, semmi sanszot, nem tehetem, hisz én is létezem!

Nem tehetem, hogy mint a papagáj, vagy a kakadu verklizzem Önöket. Mit zsenijükkel egykor kitaláltak, a magam módján lesz abból szöveg. Iszonyú módon rám ezért vadászgat a tolmácsok leselkedő hada, mondván: tolvaj ez, klasszikus munkákat hamisítgat nagy csendben éjszaka...

S egyszerre hallom:

Merj! Hisz van jogod rá! Mi időnkben is így esett vala... S ha Pável Antokolszkij megmorogná, ne bántson az, hisz ez az ő joga. Sajátját mással el ki nem keverte? Így tettek eddig mindig s mindenütt; joggal, helyesen tette, aki tette; a művek megőrizték lényegük. Idegen bánat életük keserve, idegen lobogás saját tüzük. S ha bárki jámbor egyszerű szegény nép fordít, az is magával toldja meg a művet. Hogy ha dolgos, verítékét adja hozzá — ha lusta, csak vizet.

Leonyid Martinovnak, a Tragédia és annyi más nagy magyar költő alkotás fordítójának az elmúlt év végén újabb fordításkötete jelent meg Moszkvában, a Progress kiadó új sorozatában, a „Műfordítás mestereiben”, annak második darabjaként. A kötet jelentékeny részét a magyar költészet foglalja el. A fülszöveg külön megemlékezik a költő magyar fordításairól és megemlíti, hogy „Martinov szívébe azok a népdalok ültették el a magyar költészet szeretetét, amelyeket gyermekkorában hallott, a szülőföldjén, Szibériában dolgozó magyar hadifoglyoktól”. A kötetben költészetünk nagyjai mellett megtaláljuk a cseh, a lengyel, a jugoszláv, az olasz és a latin-amerikai költészet reprezentánsait is. A kötet legkiemelkedőbb érdekessége számunkra azonban az a prózába tördelt verses előszó, melyet megkíséreltem lefordítani a Tiszatáj olvasóinak. A fordításkor a maximális hűségre törekedtem, de hát Martinov briliáns technikájának „csak magam módján” tudtam megfelelő magyar tükrét adni. Igyekeztem azonban, hogy a mű fordítás után is „megőrizze lényegét”.

DALOS GYÖRGY